

Νυφούλα τρυφερή, χαριτωμένη
Μὲ τὰ γλυκὰ καὶ ντροπαλὰ σου κάλλη,
Ἢ μάνα σου σ' ἐφίλιε θαυρασμένη
Καὶ σ' ἔσφιγγε θεορὰ μὲς' ἔς τὴν ἀγκάλη.

Ἢ ἀθάνα καρδιά ἔς τὴ νέα σου κατοικία,
Ἢ τόσος νοῦς, τὸ μαγικό σου χέρι,
Σκορπούσαν ποταμούς ἀπ' ἀρμονία.

✽

✽

Κ' ἐσὸν ἔς τὸν πέπλο μέσα σκεπασμένη
Χαμήλωνες σιγὰ τὸ ὄρατο κεφάλι,
Σὰ ροδαριὰ φαινόσονται γυρμένη
Ποῦ τὴ σκληρὴ γνωρίζει ἀνεμοζάλη.

Ἢλλὰ τὴν τρίτῃ μέρα, ὡμὲ τί κρῖμα!
Σὰ σὲ νέφος λευκὸ σβυμμένο ἀστέρι,
Ἢπέρασες κ' ἐσὸν νὰ πᾶς ἔς τὸ μνημα.

(Νοέμβριος 1897)

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΜΑΡΤΖΩΚΗΣ

ΚΑΠΟΙΑ μάγισσα, κάποια νύμφη τῶν παραμυθιῶν ἐμύρωσε
βρέφος τὸν ποιητὴν.

Ἐνα φτωχόπαιδο—ὅπως ἐνησμενίζετο νὰ λέγῃ ὁ ἴδιος—ἀλλὰ ποιη-
τῆς. Δὲν εἶχε τελειώσῃ τὸ γυμνάσιον καὶ ἐβραβεύετο ἐν ἔπος του εἰς
ποιητικὸν ἀγώνισμα.

Νέος ἔτι, ἐσπούδασε φιλοσοφίαν, ἦν ἐνεστερνίσθη εἰς Γερμανίαν.
Ἐκεῖ ἀφθόνως ἤντλησε ἀπὸ τὰς πηγὰς τοῦ αἰωνίου καλοῦ.

Ἢλθεν εἰς Ἀθήνας. Ὅλα εἰς τὴν εὐφάνταστον τότε ἡλικίαν του τῶ
ἐνεφανίζοντο περικεκαλυμμένα μὲ τὸ αἰθέριον, τὸ ἀραχνούφαντον, ἀλλὰ

Σ.Δ.Π.Σ. Μετὰ συγκινήσεως παραδίδομεν εἰς τὴν δημοσιότητα μίαν
ἀγνωστον ἐντελῶς σελίδα τοῦ Ἀθηναϊκοῦ κόσμου, διαδραματισθεῖσαν ἐν
αὐτῶ—χωρὶς κανεῖς σχεδὸν νὰ τὴν γνωρίζῃ—καὶ ἀποτελοῦσαν θαυ-
μασίαν ὑπόθεσιν δραματικωτάτου διηγήματος καὶ ὡς ἐκ τῶν προσώ-
πων, ἅτινα ἀνεγνωρίσθησαν ὁμοθυμῶς ὡς ἕκτακτοι ἰδιοφυεῖαι, ὁ μὲν
ἐν τῇ ποιήσει, ἡ δὲ ἐν τῇ μουσικῇ, καὶ ὡς ἐκ τοῦ τραγικοῦ ἀμφο-
τέρων θανάτου. Τὰ γεγονότα εἰσὶ μέχοι κεραίας, ὡς ἀνωτέρω ἐκτί-
θενται, πιστὰ καὶ ἀκριβῆ, λογίζεται δὲ εὐτυχῆς ἡ «Ποικίλη Στοὰ»
ἀποκαλύπτουσα, μόνη αὐτή, ἐξόχους καὶ σπανιωτάτας διὰ τὸν παρ'
ἡμῖν φιλολογικὸν καὶ καλλιτεχνικὸν κόσμον σκηνάς, ἄς τόσῳ δεξιῶς
συνήροσε καὶ ἐφιλοτέχνησεν ἡ ἀβρὰ γραφῆς τοῦ προσφιλοῦς ἡμῶν
συνεργάτου **Δικ.**

καὶ ἀπατηλὸν ἔνδυμα τῆς ποιήσεως· ὅλα ἐστέφοντο ἀπὸ τὸ ἀκτινωτὸν τοῦ χρυσοῦ. Καὶ ἐξιδανικεύοντο καὶ ὑφίσταντο δι' αὐτὸν ἔτι μάλλον, ἀφ' ὅτου ἐνεψύχωσε τὰ στήθη του μία παιδίσκη.

Μικροσκοπική, ἀλλὰ γλυκυτάτη.

Ἐν ὄνειρον ἐνσωματωμένον. Μία γραμμὴ φωτὸς εἰς σάρκα ἀφρώδη. Μία ὄνειροπόλησις ὑπαρκτή, ζῶσα!

* *

Μόλις ἐπανῆλθεν ὁ ποιητὴς ἀπὸ τὰς χώρας τοῦ Βορρᾶ, κατώκησεν εἰς οἰκίαν εἰς τὴν ὁποίαν κατῴκει μία οἰκογένεια ἀγαθωτάτη μὲ δύο ἀγ-
γελοῦδια. . .

Κάποια μάγισσα βέβαια ὠδήγησεν ἐκεῖ τὸν ποιητὴν. . .

Νέος αὐτός, εὐγενής, εὐχαρις, μὲ πληθὺν ὀνείρων ἡδυτάτων εἰς τὸν νοῦν, μὲ καλωσύνην πλατυτάτην εἰς τὴν καρδίαν.

Ὁ οἶκος ἔκειτο εἰς ρωμαντικὴν θέσιν κάτωθεν τοῦ Λυκαθητοῦ πρὸς τὸ Κολωνάκι. Οἶκος εἰς ὃν συνεκεντροῦντο οἱ λόγιοι, ποιηταὶ καὶ καλλιτέχναι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης.

Ὁ ποιητὴς ἐγνωρίσθη μὲ τὴν οἰκογένειαν. Αἱ ἐκδρομαὶ εἰς ἐξοχὰς ἦσαν συχνόταται, πεζῇ πάντοτε, εἰς μακρυνά, εἰς ἀνθισμένα τοπεῖα.

Τὸν ποιητὴν καὶ τὴν παιδίσκην, κατὰ τὰς χειμερινὰς ἡμέρας ὅταν τὰς ἐχρυσίζον μετὰ σπατάλης αἱ δέσμαι τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων, συχνὰ ἐδέχετο τὸ ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ Λυκαθητοῦ ἐκκλησίδιον τοῦ Ἁγίου Γεωργίου. Τὴν δὲ ἄνοιξιν, τὰς νύκτας τῆς πανσελήνου, ἐκεῖ ἐπάνω ὄνειρα ἐπλαττεν ὁ ποιητὴς ἔχων εἰς τὸ πλάγι του τοὺς δύο τῆς φιλικῆς του οἰκογενείας μικροὺς ἀγγέλους! Καί, οἰστρηλατούμενος, ἀπήγγελλε ποιήματα, ἐκεῖ ὑψηλά, πλήρης ἐνθουσιασμοῦ, καὶ ὕμνει τὴν ἀπέραντον φύσιν καὶ τὴν καλὴν του οἰκογένειαν, ἣ ὁποία τόσον τὸν ἐλάτρευε. Καὶ ὁ ποιητὴς ἐθώπευε τότε τὰ δύο μικρὰ κοράσια καὶ μάλιστα τὸ μεγαλύτερον, εἰς τὸ ὁποῖον διείδεν ἠνωμένον μὲ τὸ θεῖον κάλλος καὶ ἔκτακτον ἀντίληψιν τοῦ καλοῦ. «Τὸ εὐωδέστερον τοῦ Οὐρανοῦ ἄνθος» — Ἴδου πῶς χαρακτηρίζει σήμερον ἡ πονεμένη μήτηρ τὸ παιδί της ἐκεῖνο διὰ τὸ ὁποῖον ὁ ποιητὴς τοὺς γλυκυτέρους ἐκαλλιτέχνει στίχους.

Καὶ ἡγάπα τὰ δύο ἐκεῖνα πλάσματα καὶ συχνὰ ἠρέσκετο νὰ παίξῃ μαζῇ των, γενόμενος καὶ αὐτὸς παιδίον. Καὶ ἐδώρει εἰς αὐτὰ εἰκόνας, ὡς εἶχεν ἀποκομίσει περιηγούμενος τὰς θυμυκαιοτέρας πινακοθήκας τῆς Εὐρώπης, ἐνισχύων οὕτω τὴν καλαισθησίαν των.

Ἡ μεγαλειτέρα κόρη, ἐννέα μόλις ἐτῶν, ἐνεθουσία, εἰσοδεχομένη ἀπλή-
στως πᾶσαν σκέψιν ποιητικὴν, πάντα συλλογισμὸν ὑψηλόν, ἀξία γε-
νομένη μαθήτρια τοῦ ποιητοῦ.

Καὶ ὁ ποιητὴς ἡγάπα τὴν κόρην ὡς ἐν ὄνειρον φανταστικὸν καὶ ἡ
κόρη ἠγνόμε τί ἐστὶ ἔρωσ, ἠγνόμε τὸν κόσμον, ἠγνόμε τὸ πᾶν! ὦ, εὐτυ-
χῆς ἡ ἡλικίαι τῶν ἐννέα ἐτῶν! . . .

* *

Ἄλλ' ὁ εὐθυμος ποιητὴς, ὁ ἐρωτύλος, γίνεται αἴφνης μελαγχολικός.

Ἡ κοινωνία μας, ἡ ἄστοργος πρὸς τὰ πνευματικὰ καλλιτεχνήματα, ἡ φρονεύουσα ἀντὶ νὰ ἐμψυχώνει τὰς ἰδιοφυΐας, ἐδηλητηρίασε τὰς ὠραιοτέρας στιγμὰς τοῦ βίου τοῦ ποιητοῦ. Ἐβλεπεν ὅτι οἱ ἐπιστημονικοί του κόποι ἀπώλλυντο μάτην· οὐδεὶς τοὺς ἤμειβε. Καὶ ἔχανε βαθμηδὸν τὸ θάρρος. Δὲν εἶχε νὰ συντηρήσῃ τὴν μητέρα του· καὶ τὴν στέλλει εἰς τὴν πατρίδα του· δὲν ἠμπορεῖ νὰ πληρώσῃ τὸ ἐνοίκιον, καὶ φεύγει ἀπὸ τὸν οἶκον ἐκεῖνον, ὅστις περιέκλειε τὰ ὄνειρά του, ἐνσωματούμενα εἰς τὴν χαριτωμένην ἐκείνην παρθένον. Ἡ οἰκογένεια χάνει τὸν πολύτιμον σύντροφόν της, αὐτὸς χάνει τὴν ἔμπνευσίν του· χάνει τὴν ζωὴν τοῦ πνεύματος!

Κάποια στρίγγλα φθονερῆ ἀπεδίωξε τὴν Μάγισσαν καὶ τὸν οὐρανὸν τῶν ἐλπίδων ἠμαύρωσαν τὰ σύννεφα τῆς ἀπελπισίας. . .

* *

Ἡ κόρη ἀπομακρύνεται ἡρέμα τῆς παιδικῆς ἡλικίας, διὰ νὰ ἀποξενωθῇ ἅμα καὶ τῶν ἀπολαύσεων τῆς ἀμεριμνησίας.

Ὁ πατὴρ ἐγκαταλείψας μίαν ἡμέραν τὴν οἰκογένειάν του ἀποδημεῖ καὶ ἡ κόρη κλαίει ἀπαρηγόρητα τὸν ἀτυχῆ πατέρα. . . Πόσον ὑπέφερον ἡ τρυφερὰ ψυχὴ της! Καὶ θὰ ἔθνησκεν ἴσως, ἂν μὴ τὴν στοργὴν ἐκείνην διεδέχετο ἐν ἄλλο πυρετῶδες ἐνδιαφέρον. Ἀγάπη πρὸς τὰ γράμματα, λατρεία πρὸς τὴν μουσικὴν, λατρεία ἀπειρος ὡς ἡ τέχνη, βαθυτάτη ὡς τὸ μυστήριον.

Οἱ κόποι τοῦ ποιητοῦ ἐβλάστησαν. Ἡ μικρὰ καλλιτέχνης θριαμβεῖ εἰς τὴν στήριγμα τοὺς καλοὺς, τοὺς παρηγορητικούς λόγους τοῦ ποιητοῦ, ὁ ὅποιος ἐξόχως ἠρέσκετο νὰ τῇ ἀπαγγέλει ποιήματα, καὶ μάλιστα συχνότατα ἐν περὶ τῆς ταπεινῆς του καταγωγῆς, τὸ ὅποιον ἤρχιζε μὲ τοὺς στίχους:

«Ἀπὸ πάππον ἀσθεστῆ
καὶ ἀπὸ κύρι καρβουνιάρη».

Τὸν ἀπελθόντα πατέρα ὑπεκατέστησεν ἐν τῇ μερίμνῃ ὁ ἔμπνευσμένος ποιητής, εἰς τὸν ὅποιον τὴν ἡμετέραν μειδιᾷ κάπως ἡ εὐτυχία, διότι διορίζεται καθηγητὴς εἰς τὸ Ὠδεῖον. Καὶ πρὶν ἢ ἀρχίσῃ τὰ μαθήματά του σπεύδει νὰ ἐγγράψῃ ὡς μαθητρίαν τοῦ κλειδοκυμβάλου, μὲ παιδικὴν ὄλως χαρὰν, τὴν μικρὰν φίλην του. Τὸ Ὠδεῖον κατανοεῖ ὅτι ἀπέκτησε μετὰ τοῦ νέου καθηγητοῦ καὶ ἓνα θησαυρόν. Ἡ κόρη γίνεται ὑπότροφος. Ὁ ποιητής μαίνεται ἐξ εὐτυχίας. Ἄλλ' ὅσῳ προχωροῦν οἱ μῆνες, τόσῳ ἡ φιλία τοῦ ποιητοῦ πρὸς τὸ πλάσμα ἐκεῖνο, μεταβάλλεται ἡρέμα εἰς αἰσθημα βαθύ, τρελλόν.

Ὁ ποιητής ἀγαπᾷ! Μὲ ρόδα κάθε βράδυ, ἀδρῶς ἀγοραζόμενα, ἐστόλιζε τὴν «μικρὰν του Παναγίαν». Τὰ ἐτοποθέτει ἐπὶ τῆς κεφαλῆς της, ἐπὶ τῶν ὤμων της, ἐπὶ τοῦ στήθους, καὶ τὴν παρεκάλει νὰ ἴσταται ἐμπρὸς του διὰ νὰ «ἐμπνευσθῇ». Τὸ δυστυχισμένον, τὸ ἀθῶον ἐκεῖνο πλάσμα, ἀνίδεον τοῦ κόσμου, ὑπήκουεν εὐχαρίστως καὶ ἴστατο, πλαγγῶν μικροσκοπικῆ καὶ πάλλευκος, ἀτενίζουσα δειλιῶς τὸν ποιητήν, μειδιῶσα ἀγόνον

μειδίαμα, ἐκσπώμενον συνήθως εἰς ἀφελεστάτους γέλωτας, ἐνῶ ὁ ποιητῆς ἐνεπνέετο.

Ἡ μήτηρ ἐγνώριζε πόσον ὁ φίλος των ἦτο φοιβόληπτος καὶ ποτὲ δὲν ὑπώπτευεν ὅτι ἐκεῖνος ἦτο καὶ ἐραστής διάπυρος τῆς κόρης της. Ἄλλ' ἡ καρδία του ἐφλέγετο. Καὶ μίαν ἡμέραν ἐμφανίζεται ἐνώπιον τῆς μητρὸς ὁ ποιητῆς, διαβεβαιῶν αὐτὴν ὅτι ἀπεφάσισε νὰ νυμφευθῆ, μόλις λάβῃ τὸ μεριδίον του ἀπὸ ἓν ἰδιόκτητον μεταλλεῖον εἰς τὴν πατρίδα του, τὴν ἐκχώρησιν τοῦ ὁποίου διεπραγματεύετο μὲ τινα ἐταιρίαν κεφαλαίουχων.

Ἡ νύμφη τὴν ὁποῖαν ἐσκέπτετο νὰ στεφανωθῆ ἦτο πτωχή, ἔλεγε, ἀλλὰ καλή, ἀθῶα, «εὐμορφη σὰν Παναγία».

— Σ' τὴν ἀγκαλιὰ αὐτῆς τῆς γυναῖκας ποῦ θὰ πάρω, προσέθετε, εἰς τὸ φτερούγισμα τῶν ξανθῶν ἀγγέλων ποῦ θὰ ἀποκτήσω, θὰ εὖρω ἐπὶ τέλους τὴν εὐδαιμονίαν, τοῦ οὐρανοῦ τὴν χαρὰ . . .

Ἡ μήτηρ δὲν ὑπώπτευσε τίποτε. Ἦτο τόσῳ συνετὸς ἄνθρωπος! Ἄλλ' ὁ ποιητῆς προφανῶς παρελήρει. Μεταλλεῖον ἄλλο ἐκτὸς τῶν στίχων του δὲν εἶχεν, ἡ δὲ νύμφη περὶ τῆς ὠμίλει ἦτο ἡ μικρὰ προστατευομένη του!..

Μετ' ὀλίγας ἡμέρας, ἓνα μεσημέρι, ὁ ποιητῆς πάλιν ἐμφανίζεται πρὸ τῆς μητρὸς. Κάθηται πλησίον της, τεταραγμένος ὀλίγον, καὶ τῆς λέγει ὅλος χαρὰ, ὅλος ἐνθουσιασμός, οἷονεὶ ἐν παραισθήσει, ὅτι ἡ «δουλειὰ» ἐτελείωσε, τὸ συμβόλαιον μὲ τοὺς κεφαλαίουχους ὑπεγράφη, καὶ ὅτι ἐντὸς δύο τριῶν τὸ πολὺ ἐτῶν θὰ ἐγίνετο ἐκ διαλειμμάτων κάτοχος δέκα ἐκατομμυρίων φράγκων! . . .

Ἡ δυστυχισμένη μήτηρ, καὶ πάλιν ἀνύποπτος, πειθομένη, ἐγείρεται καὶ μὲ δάκρυα ἐκ συγκινήσεως συγχαίρει τὸν ποιητὴν διὰ τὴν ἀνέλπιστον τύχην του. Αὐτὸς ζητεῖ τότε νὰ τῆς ἀσπασθῆ τὴν χεῖρα, ριπτόμενος σχεδὸν εἰς τὴν ἀγκάλην της. Ἡ ἀτυχῆς γυνὴ ἔντρομος ἀποσύρεται ζαλισθεῖσα ἀπὸ τὸ αἰφνίδιον ἐκεῖνο φιλοφρόνημα.

Αὐτὸς τότε γελῶν γέλωτα νευρικὸν καὶ παράδοξον :

— Καλὲ τί μητέρα εἶσαι σύ . . . τῆ λέγει. Ἔρχομαι νὰ σοῦ φέρω τὴν εὐτυχιάν τῆς οικογενείας σου ὅλης καὶ ἰδιαιτέρως τοῦ ἀγαπημένου σου παιδιοῦ, ἔρχομαι καὶ σοῦ ζητῶ ὡς εὐσεβοῦς υἱὸς νὰ φιλήσω τὸ χεῖρι σου, πρόκειται νὰ γίνῃς μητέρα μου, καὶ ἀντὶ νὰ φιλήσῃς τὸ νέο παιδί σου, φεύγεις ;

Ἐμβρόντητος μένει ἡ δυστυχῆς γυνὴ· ἀλλ' ὁ ποιητῆς δὲν σταματᾷ, δὲν ὀργίζεται, ἀλλὰ μὲ τὰς ποιητικωτέρας φράσεις, ὅλον ἐκχύνων τῆς ψυχῆς του τὸν ποιητικὸν πλοῦτον, ἐκμυστηρεύεται καὶ ἐξιστορεῖ τὸν κρυφόν, τὸν διακαῆ πρὸς τὴν μεγχλειτέραν κόρην της ἔρωτά του.

— Σκέψου, ἔλεγε πρὸς τὴν μητέρα, σκέψου καλὰ πρὶν ἀπαντήσης. Ἄν ἀρνηθῆς, χάνεις μιὰ ἑκτακτὴν τύχην τοῦ παιδιοῦ σου. Θὰ κτίσω, μέγαρον εἰς τὴν ρωμαντικωτέραν θέσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἐἶνε ἐκεῖ Ἐπίγειος Παράδεισος. . . Εἰς τὴν διάθεσίν της θὰ ἔχω ἀμάξας, ὑπηρέτας, θὰ εἴμεθα βασιλεῖς. Εἰς κήπους ἀπεράντους τὰ σπανιώτερα, τὰ εὐωδέστερα θὰ καλλιερῶ ἄνθη διὰ νὰ τὴν στολίζω μὲ αὐτὰ διαρκῶς . . . Ἀπὸ τὰ ὕψη τοῦ μεγάρου μου θὰ ἀντικρύζωμεν τὴν θάλασσαν . . . θὰ βλέπωμεν

τὰ πλοῖα τοῦ θά πηγαينوέρχωνται. . . θὰ γράψωμε κ' ἐγὼ κ' αὐτὴ ποιήματα. . . θὰ εἶμεθα εὐτυχεῖς. . . Τί ἄλλο;

Τρέμουσα τὸν ἤκουσεν ἡ μήτηρ. Κατενόει ὅτι ἡ φωτεινὴ διάνοια τοῦ ποιητοῦ, ἡ ἀδιακόπως ἀνὰ τὸν κόσμον περυγίζουσα τῆς ποιήσεως, ἐστειρενε, ἐσκοτοδινία, ἐνεκρούτο. . . .

Ἐξηνητημένη ἐκ τοῦ φόβου, ἐκ τῆς θλίψεως, τὸν παρακαλεῖ ν' ἀποσυρθῆ, διότι τὸ μέγεθος δῆθεν τῆς εὐτυχίας τὴν εἶχε ζαλίση καὶ εἶχεν ἀνάγκη ἀναπαύσεως πρὶν τῷ δώσει ὀριστικὴν ἀπάντησιν.

Τὴν ἀκούει καὶ φεύγει, πλήρης χαρᾶς, φωνάζων :

— Μετὰ τρεῖς ἡμέρας. . . Θὰ ἔλθω καὶ πάλιν. . .

Ἀκριβῶς μετὰ τρεῖς ἡμέρας, τὴν αὐτὴν ὥραν, ἐπεσκέπτετο τὴν μήτερα, ἣτις τῇ συμβουλῇ τῶν οἰκείων της, τὸν ἀνέμενε· θὰ ἦτο σκληρὸν διὰ τὸν δυστυχῆ ποιητὴν, ἐὰν εὑρισκε τὴν θύραν κλειστὴν. Ἡ μήτηρ τῷ παρέστησε μὲ τὴν ἀπειρον ἐκείνην γλυκύτητα, ἣτις ἐξόχως καὶ ἐν αὐτῷ τῷ πόνῳ τὴν χαρακτηρίζει, ὅτι ἦτο εὐτυχῆς ἡ πρότασις, ἀλλὰ τὸ παιδί της ἦτο μικρὸ ἀκόμη διὰ πανδρεία. . . .

Ἡμῖνεκρος ἤκουσε τὴν καταδίκην. Ἡ καρδία του ἐσπαράχθη. Ὑπωπετεύθη μὴ τὸ δυσανάλογον τῆς ἡλικίας παρεκώλυε τὴν ἔνωσιν.

Καὶ ὁ ποιητὴς κλαίει μὲ πικρὸν παράπονον, δλοφύρεται ὡς μικρὸν παιδίον ἐνώπιον τῆς μητρός, ἣν προσπαθεῖ νὰ πείση, λέγων πρὸς αὐτήν :

— Τί πταίω ἐγὼ ἂν εἶμαι μεγάλος ; μήπως δὲν ἔχω γι' αὐτὸ ἐγὼ καρδιά ; Ἐ, μάθε λοιπὸν ὅτι ἐγὼ, ὁ ἡλικιωμένος, αἰσθάνομαι τώρα διὰ πρώτην φοράν τὴν μεγάλην δύναμιν τοῦ ἔρωτος, αἰσθάνομαι ὅτι πρέπει ν' ἀγαπηθῶ, καὶ τὸ θέλω, διότι ἀγαπῶ βαθειά. . . Μὴ μοῦ τάρνηθῆς τὸ παιδί σου, Σοφία. Δὲν σκοτώνεις μόνον ἐμὲ ἂν πῆς ὄχι, καὶ τὸ παιδί σου τὸ καταστρέφεις. Μάθε ὅτι σπουδάζω μ' ἐξοδὰ μου εἰς ἓνα παρθεναγωγεῖον τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἓνα ὄρφανὸ κορίτσι. Ἄν σὺ ἐξακολουθῆς ν' ἀρνείσαι, ἔ τότε θὰ ζητήσω νὰ παρηγορηθῶ μὲ ἄλλον ἔρωτα τὸν ὁποῖον θὰ προσπαθῆσω νὰ ἐμπνεύσω εἰς τὴν μικρὰν ἐκείνην. Ἀλήθεια εἶνε, ὅτι τῆς ἰδικῆς σου κόρης οὔτε τὴν τόση εὐμορφιά ἔχει, οὔτε τὸ πνεῦμα. Ἄλλ' ἐγὼ ἔχω περιουσίαν μεγάλην. Θὰ τὴν ὑπάγω εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ θὰ τὴν μορφώσω. . . . καὶ τότε αὐτὴ θὰ εὐτυχήσῃ ἀντὶ τοῦ παιδιοῦ σου. . . .»

Ἡ μήτηρ ἀδημονεῖ ὀλίγον ἀκόμη καὶ παραφρονεῖ ἐκ φόβου. Τὸν παρακαλεῖ νὰ παραιτηθῆ πρὸς καιρὸν τῶν τοιούτων σκέψεων καὶ μετὰ παρέλευσιν ὀλίγων ἐτῶν, ὅταν ἡ κόρη θὰ ἐμεγάλωνε, θὰ ἠδύναντο νὰ σκεφθοῦν περὶ γάμου.

Ὁ ποιητὴς γίνεται ἐξαλλος ἐξ ὀργῆς καὶ μένεα πνέων φεύγει ἐκ τοῦ οἴκου μόλις ἰστάμενος εἰς τοὺς πόδας του, συντετριμμένος, ἀξιολύπητος. . . Ἡ μήτηρ μίαν εἶχε παρηγορίαν, ὅτι εἰς ὅλας αὐτάς τας σκηνάς εὐτυχῶς οἱ δύο μικροὶ ἄγγελοὶ της δὲν παρίσταντο. . . Ἦσαν εἰς τὸ σχολεῖον.

Τὴν ἐπομένην ἡ μήτηρ λαμβάνει ταχυδρομικῶς μίαν ἐπιστολήν.

Μὲ χολὴν περισσὴν περιεῖχε τὸ ἐξῆς τετράστιχον ἐναντίον τῆς τόσον

παρ' αὐτοῦ ἕως τότε ἐκτιμωμένης φίλης του, εἰς τοὺς καλοὺς ἐκεῖνους καιροὺς, ὅτε ἡ διάνοια τοῦ ποιητοῦ ἠκτινοβόλει. . .

*Ἐν ὄσῳ ζῶ καὶ ζώνουμαι
καὶ πέφτω καὶ σηκώνουμαι
νὰ φάγω τὰ κομμάτια μου
γλυκ' ἂν σ' ἴδουν τὰ μάτια μου.*

Εἶχεν ὑπογράψει, κάτωθεν δὲ ἐφέρετο ἡ ἐξῆς σημείωσις :

«Κάθε ἐβδομάδα τακτικὰ θὰ λαμβάνης ἐν τοιοῦτον ὄρων ἀπὸ τὸν ἄλλοτε φίλον σου καὶ ποιητήν. . .»

Καὶ εἶπετο δευτέρᾳ ὑπογραφῇ του.

Ἐπὶ τῆς στιγμῆς ἐκεῖνης ὁ ποιητὴς ἦτο παρὰ φρῶν !

Ὅ,τι πράττει πλέον, ἀποδεικνύει τὸ φοβερὸν πάθημα. Μίαν πρωΐαν μεταβιβάζει εἰς τὴν ἐπιστάτριαν τοῦ Ὠδείου καὶ ζητεῖ δάνειον 100 δρ. διὰ νὰ ἐνοικιάσῃ ἓνα ἵππον νὰ φύγῃ μαζῆ μετ' αὐτὴν τὴν ἀγάπην του τάχιστα, μακρὰν τῶν Ἀθηνῶν, διὰ νὰ μὴ συλληφθῇ. Κατόπιν μεταβιβάζει εἰς ἓν ἀδάμαντοπωλεῖον, ἐκλέγει τριῶν χιλιάδων δρ. ἀδάμαντας, καὶ διατάσσει νὰ τῷ ἀποσταλῶσιν οἶκον ! . . .

Ἡ μήτηρ, μανθάνουσα ταῦτα, ἀπηλπίσθη. Ἐχασε πλέον ἓνα καλὸν φίλον, ἓνα προστάτην. . .

* *

Λυκαυγίς.

Ἐλαφροὶ κυματισμοὶ φωτὸς διανοίγουν τὴν σκοτίαν.

Πέμπτη πρωΐνῃ ὥρᾳ.

Εἰς μίαν οἰκίαν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Ἀγ. Μάρκου, εἰς τὸ βάθος μιᾶς αὐλῆς, εἰς ἓν δωμάτιον χαμηλόν, νεαρὰ παρθένος γυμνάζεται εἰς τὸ κλειδοκίμβηλον. Ἐσυνείθιζε νὰ μελετᾷ ἐκείνην τὴν ὥραν, διότι τὴν ἡμέραν ὅλην ἐθυσίαζεν εἰς τὰ μαθήματα τοῦ Ἀρσακείου.

Ἀνοίγει τὴν ἐξω θύραν ἐν ὑψίστῃ νευρικῇ ταραχῇ εἰς ἄνθρωπος. Μετὰ τὴν ῥάβδον του, κρούει ἐλαφρῶς τὸ παράθυρον, εἰς τὸ ὁποῖον γυμνάζεται ἀνακρούουσα μουσικὰ γυμνάσματα ἢ κόρη.

Βαθεῖα σιγῇ εἰς τὸν οἶκον. Ὅλοι κοιμῶνται. Μόνον ἡ μάμμη παρακολουθεῖ μετὰ γεροντικὴν χαρὰν τὰς προόδους τῆς ἐγγονῆς.

Ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος, ὁ ἄγριος, μετὰ τὴν παλλομένην ἀπειλητικῶς ῥάβδον, μετὰ φρικωδῶς ἀτημέλητον ἐνδουμασίαν, ὡς νὰ ἤρχετο ἀπὸ καμμίαν Ὀμηρικὴν μάχην, κτυπᾷ καὶ πάλιν.

Ἀνύποπτος ἡ κόρη ἀφίνει τὰ πλήκτρα τοῦ κλειδοκυμβάλου καὶ ἀνοίγει σιγὰ-σιγὰ τὸ παράθυρον.

Ὅποια σπαρακτικὴ σκηνή ! Ἐν μέσῳ τῶν κυματισμῶν τῶν πορφυροχρύσων τῆς αὐγῆς καὶ τῶν σταλαγμῶν τῆς ὀρόσου, ἡ γλυκυτάτη, ἡ ἄθρα παρθένος βλέπει ἐξαλλοὺς τὸν ποιητήν.

Ἡ Αὐγὴ ἤνωσε βλέμματά, ἅτινα ἐχώριζεν ἄβυσσος ἀντιθέσεων. Τὸ βλέμμα τὸ ἀγνόν, μετὰ τὸ βλέμμα ἀνθρώπου ἐρχομένου νὰ διαπράξῃ πρᾶξιν τὴν ὁποῖαν καταδικάζει ὁ νόμος καὶ ἡ κοινωνία. Ἐνα παρρησιόημον

ἐπὶ γῆς ἄγγελον, μὲ ἓνα ἄνδρα τοῦ ὁποίου εἶχε κεραυνωθῆ ἡ διάνοια, εἶχεν ἀμαυρωθῆ τὸ συνειδός.

Τὸ τρικυμιώδες πνεῦμα τοῦ ποιητοῦ εἶχε συλλάβῃ τὸ σχέδιον τῆς ἀπαγωγῆς. Ἡ κόρη οὐδεμίαν ἀπολύτως ἀπὸ τὰς προσηγηθείσας σκηναὺς ἐγνώριζε. Τὸν καλημερίζει μὲ τὸ παρθενικώτερον τῶν μειδιαμάτων προκειμένου περὶ ἐπισκέψεως οἰκογενειακοῦ φίλου.

— Μιὰ στιγμή, τῷ λέγει, νὰ εἰδοποιήσω τῇ μητέρᾳ. . . .

— Ὅχι, ἀπαντᾷ ἀγρίως. Τί νὰ εἰδοποιήσης ;

Καὶ μαλασσόμενος, ἀποτόμως μεταπίπτων εἰς ἀπόλυτον ἡρεμίαν, μὲ παιδικὸν ὕφος ψιθυρίζει, ἰστάμενος πάντοτε κάτωθεν τοῦ παραθύρου, περιπαθῶς τώρα, μὲ ἀπλανεῖς ὀφθαλμούς.

— Ἐλα, καλή μου, πάμε νὰ φύγουμε μαζῆ. Ἐχω τὰμάξι καὶ προσμένει ἀπ' ἔξω. Σιγὰ . . . νὰ μὴ σ' ἀκούσουν. . . Ἐλα γλήγορα. . . Μὴ κάνεις θόρυβον. Ἐχω νὰ σοῦ χαρίσω πολλά, πολλὰ διαμαντικά. Θὰ σὲ κάμω εὐτυχῆ . . . ἔλα, ἔλα. . . »

Τὴν κόρην καταλαμβάνει ρῆγος· τρέχει καὶ ρίπτεται, τρέμουσα, εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς μάμμης.

Προφέρει ἡ κόρη μόνον τὸ ὄνομα τοῦ ποιητοῦ, καὶ ἡ μάμμη χωρὶς ν' ἀναμένη ἄλλην ἐξήγησιν, ἔνοεῖ τὸ πᾶν. Ὁ οἶκος ἀναστατώνεται. Ἀφυπνίζεται ἡ μήτηρ, ἡ μάμμη θερμαίνει τὸ παγωμένον σῶμα τῆς κόρης, τῆς ὁποίας τὸν λεπτόν ὄργανισμὸν καὶ πίπτον φύλλον ἠδύνατο νὰ διαταράξῃ, ἐνῶ ἡ μικροτέρα κόρη κλαίουσα σωρεύει τραπέζας καὶ καθίσματα ἔσωθεν τῆς θύρας τοῦ μικροῦ ἐξώστου, πρό τοῦ ὁποίου ἐπηγαινοῦν ἤρχετο ὁ ποιητὴς ζητῶν νὰ ἀνοίξῃ τὴν θύραν καὶ ἀπαγάγῃ, ἔστω καὶ διὰ τῆς βίας, τὴν ἀγάπην του. . .

Τέσσαρες γυναῖκες μόναι, ἀπέναντι ἑνὸς προσφιλοῦς προσώπου, ἀλλὰ παράφρονος. . . Ἐὰν ἐπεκαλοῦντο βοήθειαν, ποῖον σκάνδαλον ! Δὲν ἤξεύρουν τί νὰ κάμουν ! Ὁ ποιητὴς περιεπάτει ἐν τούτοις ἀκαταπαύστως κατὰ μῆκος τῆς αὐλῆς, ἀναμένων τὴν «Παναγίαν» τῶν καλῶν του χρόνων. . .

Ἡ μήτηρ ἐμφανίζεται ἐπὶ τέλους μετὰ πολλὴν ὥραν καὶ τὸν ἐρωτᾷ.

Μετὰ προσποιητῆς ἡρεμίας δικαιολογεῖται ὁ ποιητὴς.

— Ἦλθα νὰ συντροφεύσω τὴν . . .

Καὶ εἶπε μὲ εὐλάβειαν τὸ ὄνομα τῆς κόρης.

— Ἦλθα, ἐξηκολούθησε, νὰ τὴν συντροφεύσω νὰ πάμε εἰς ἓνα σπῆτι, ὅπου θὰ γυμνασθῆ μὲ ἄλλους καλλιτέχνας διὰ μίαν συναυλίαν, εἰς τὴν ὁποίαν θὰ λάβῃ μέρος. . .

Πᾶλη λόγων συναπτεται τότε μεταξὺ μητρὸς καὶ ποιητοῦ. Ἡ μὲν ν' ἀρνῆται, ὁ δὲ νὰ ἐπιμένῃ, νὰ παρακαλεῖ, ἰστάμενος ἀκίνητος εἰς τὰς προτροπὰς τῆς μητρὸς, ἡ ὁποία τοῦ ἔλεγε νὰ φύγῃ, διότι ἡ ἴδια θὰ συνώδευε τὴν κόρην τῆς εἰς τὸ ἀνύπαρκτον σπῆτι. Ὁ ποιητὴς ἐξαγριούται καὶ μὲ χειρονομίας καὶ φράσεις ἀγνώστους ἕως τότε εἰς τὸ ποιητικόν του στόμα, ἀναχωρεῖ, τρεῖς ὥρας κατόπιν ἀφ' ὅτου ἐνεφανίσθη !

Ἡ μήτηρ σπεύδει εἰς τὸν διευθυντὴν τοῦ Ὠδείου, ὅστις ἐκπληκτος

μανθάνει τὰς πρῶινὰς σκηνάς. Παραλαμβάνων ἓνα ἀστυνόμον καὶ ἓνα φρενολόγον μεταβαίνει εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ποιητοῦ.

Σπανίως ἢ ποίησις συνεταυτίσθη τόσον ἀδελφικῶς μὲ τὸν σπαραγμόν!

Οἱ τρεῖς ἐπισκέπται παρίστανται πρὸ μιᾶς ἐξόχως ποιητικῆς, ἀλλὰ καὶ ἐξόχως θλιβερᾶς εἰκόνας.

Ἡ εἴσοδος τῆς οἰκίας, αἱ βαθυῖδες, τὸ πάτωμα τῆς αἰθούσης, τῆς καλλιτεχνικώτατα ἄλλοτε διεσκευασμένης, τὰ ἐπιπλα, ὅλα, ὅλα ἦσαν κατεσπαρμένα ἐξ ὀλοκλήρου ἀπὸ ἄνθη. Ἄνθη πικίλα, ἄνθη εὐώδη, ἄνθη ἐκλεκτά, ἄνθη σπάνια. Εἰς τὸ μέσον τῆς ἀνοσβλήτου αἰθούσης τράπεζα ἀπαστράπτουσα, μὲ τρεῖς παροψίδας, εἰς τὰ ἄκρα τῶν ὁποίων ἔκειον δύο λαμπάδες. Παραπλεύρως ἴστατο ὄρθιος, ἀνήσυχος, μὲ ἔνδυμα ἐπίσημον ὁ ποιητής, ἀναμένων τὸ ἴνδαλμά του, τὴν *νύμφην*!

Ὁ ποιητής ἐτέλει φανταστικούς γάμους! . . .

Μόλις εἶδε τοὺς ἀπροσκλήτους ἐκείνους συντρόφους τῆς χαρᾶς του, ἐνεθουσιάσθη. Παρακάλεσεν ἀμέσως τὸν διευθυντὴν τοῦ Ὁδείου νὰ γείνη παράνυμφος.

Τὰ ἐδέσματα ἦσαν ἑτοιμα διὰ τὴν τράπεζαν τοῦ γάμου. Ἡ νύμφη μόνον ἀνεμένετο μετὰ τῆς μητρὸς. . .

Ὁ ἰατρός λέγει τότε ὅτι κατόπιν νεωτέρας σκέψεως, ὁ γάμος προτιμώτερον θὰ ἦτο νὰ ἐγίνετο εἰς τὴν ἐξοχὴν καὶ δι' αὐτὸ ἤρχοντο νὰ τὸν πάρουν διὰ νὰ ὑπάγουν ὅλοι μαζὴ ἐφ' ἀμάξης, ἥτις θὰ ἔσταματοῦσεν εἰς τὸ Ὁδεῖον διὰ νὰ παραλάβουν καὶ τὴν νύμφην. Δὲν ἐδέχθη κατ' ἀρχὰς ὁ μελλόνυμφος, ἀλλ' ἐπὶ τέλους ἐπέισθη ὑπὸ τῶν λόγων τοῦ διευθυντοῦ τοῦ Ὁδείου.

Καὶ ὁ ποιητής, παραληρῶν, ὠδηγήθη ὑπὸ τοῦ ἰατροῦ, τοῦ ἀστυνόμου καὶ τοῦ διευθυντοῦ τοῦ Ὁδείου οὐχὶ πρὸς συνάντησιν τῆς νύμφης, ἀλλ' εἰς τὸ νεκροταφεῖον τῆς ζωῆς, ἐν ᾧ εἰς τὰ χεῖλη του, τὰ ὄχρα, τὰ τρέμοντα, ἀδιάκοπα καθ' ὁδὸν ἐπλανᾶτο τὸ ὄνομα τῆς ἀγάπης του. . .

Ὁ ποιητής ὁ γλυκύτατος, ἐνεκλείσθη εἰς τὸ φρενοκομεῖον. Καὶ ἐνῶ κ' ἐκεῖ ἀκόμη ἔγραφε στίχους, ἡ κόρη παρεδίδοτο εἰς τὴν τέχνην, ἔχουσα πάντοτε ἐμπρὸς ἐπὶ τοῦ κλειδοκυμβάλου μίαν εἰκόνα, τὴν Ἁγίαν Καικιλίαν, καθημένην ἐνώπιον ἀρμονίου, μὲ τὸν φωτιστέφανον τῆς ἀγνότητος ὑπὲρ τὴν κόμην τὴν παρθενικῶς διηυθετημένην, μὲ τοὺς κρίνους ἐπὶ τῶν γονάτων καὶ τοῦ στήθους. . .

Ἦτο ἡ εἰκὼν, τὴν ὁποίαν τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1885 εἶχε χαρίσῃ εἰς τὴν ἐκλεκτὴν του ὁ ποιητής μὲ ἐν αὐτόγραφον τετράστιχον, πρὸς τὴν μητέρα τῆς κόρης ἀπευθυνόμενον, καὶ τὸ ὁποῖον ἔχω ἐνώπιόν μου τὴν στιγμὴν ταύτην γράφων τὸ μνημόσυνον τῶν δύο ποιητικωτάτων καρδιῶν.

Ἐγραφεν ὁ ποιητής ὀπισθεν τῆς εἰκόνας:

*Εἶθ' ἐπὶ γῆς, ὡς ἐπὶ τοῦ Παραδείσου
αὐτὴν ἐδῶ νὰ ὁμοιάσῃ τὸ παιδί σου
κ' εἰς τὴν μορφὴν τὴν ἀφελῶς γλυκεῖαν
καὶ εἰς τὴν μουσικὴν τῆς εὐφύϊαν.*

Πόσον ὠμοιάζεν ἡ ἀγία μὲ τὴν φίλην τοῦ ποιητοῦ, ἡ ὁποία τὴν εἶχε προστάτιδα ἔκτοτε, ἐπάνω εἰς τὸ κλειδοκύμβαλον, ἀτενίζων εἰς αὐτὴν μέχρι τελευταίας πνοῆς . . .

* *

Ὁ ποιητὴς ἀπέθανε. Καὶ τὸν ὠδηγήσαμεν οἱ ἄνθρωποι τῶν γραμμάτων ἐν πρῶτῷ ἐπὶ ἀπλουστάτου φερέτρου εἰς τὸν τάφον. Καὶ ἡ κόρη ἔζη ἐν τῇ μουσικῇ, διὰ τῆς μουσικῆς. Ἡ ἰδιοφυΐα τῆς ἀδρᾶ ἐξεδηλοῦτο· ἀλλὰ τὸ λεπτοφυὲς σῶμα κατεβλήθη ὑπὸ νόσου, ἡ ὁποία ἀνεπιπισθῆτως ἐξήντλει, τὸ ἀφ' ἧς ὑπῆρξεν, ἐξηντλημένον ἐκεῖνο σῶμα.

Καὶ μίαν ἄλλην πρῶϊαν, ἄλλην ἐπέπρωτο νὰ συνωδεύσωμεν κηδεῖαν.

Ἡ καλλιτέχνις ἦτο νεκρά, νύμφη τεσσάρων ἡμερῶν! . . .

Ὁ ποιητὴς ἔσυρε, χωρὶς νὰ τὸ φαντάζεται, εἰς τὸν Ἄδην τὸ εἶδωλόν του. Τοὺς ἤρπασεν ὁ θάνατος, διὰ νὰ τοὺς ἐνώσῃ ἡ ἀθανασία.

Ἦτο ὁ ἰσχυρότερος, ὁ γλυκύτερος πόθος τοῦ ποιητοῦ . . . Καὶ τὸ κατώρθωσεν . . .

Εὐτυχέστερος ἀπὸ τὴν μητέρα, τὴν ὁποίαν τόσον σκληρῶς ἐξεδικήθη . . .

* *

Ἡ καλλιτέχνις ἦτο ἡ **Μπεττίνα Φραβασίλν.**

Ὁ δὲ ποιητὴς ;

Ὁ **Γεώργιος Βιζυηνός.**

ΤΑ ΜΑΓΕΜΕΝΑ ΤΗΣ ΦΙΛΙΑ!

Ἄχ! εἶνε τὰ γλυκὰ φιλιὰ σου	Πλὴν ὅπως τὸ λουλοῦδ' ἀνθίζει
Ζωὴ μου καὶ παρηγοριά·	Μὲ τὴν δροσοῦλα κι' ἀναζῆ
Ἐἶνε δροσιὰ τὸ φίλημά σου,	Κι' ἂν ἡ δροσιὰ δὲν τὸ ποτίζει
Ποῦ μοῦ δροσιζει τὴν καρδιά!	Μαραίνεται καὶ πιά δὲν ζῆ,

Ἔτσι κι' ἐμένα σὰν μοῦ λείψουν
Τὰ μαγεμένα σου φιλιὰ,
Θὰ μαραθοῦν, ὦ! Θὰ νὰ σβύσουν
Τὰ χεῖλη μου καὶ ἡ καρδιά!!!

(1896)

Π. Α. Λ.

Σ. Δ. Π. Σ. Εἰς μνήμην ἀλυσμόνητον τῆς εἰδωλολατρευμένης συζύγου αὐτοῦ **Μπεττίνας** (τὸ γένος Φραβασίλν) ὁ ἀτυχῆς αὐτῆς σύζυγος καὶ συμπαθέστατος ἡμῶν φίλος κ. Κωνσταντῖνος Μ. Παππαγεωργίου ἐπὶ τῶν ἀνωτέρω τρυφερῶν στίχων, συνέθεσε γλυκύτατον ἄδμα ἐν συνοδείᾳ Κλειδοκυμβάλου, ὅπερ καὶ ἐξεδόθη πρὸ τινος εἰς καλλιτεχνικώτατον τεμάχιον Μουσικῆς· τούτου προτάσσεται ἡ **Εἰκὼν** τῆς δυσμοίρου καλλιτέχνιδος, ἧς τοσοῦτον ἐνωρίς, ἐν τῇ γλυκυτέρᾳ στιγμῇ τῶν ὀνείρων, τῶν φλογερωτέρων πόθων, καὶ τοῦ φωτεινοτέρου φωτός τοῦ βίου, ἐσδέσθη ἡ ζωὴ, ὑπὸ τὴν ἀδικον καὶ βαρεῖαν τῆς μοίρας παλάμην . . .